

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklám-cikkek pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden vasárnap.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	

— Hirdetések díjszabás szerint. —

A katolikus nagygyűlés.

Egy ország szíve nagyot dobban az örömtől. Vérkeringése lázasabb a munkakedvtől, mert a magyar kathólikusság színe-java, virága együtt van az ország fővárosában. Nem az ellenséges érzület hozta össze, nem a haszonlesés csábította egy táborba, nem a feltűnési vágy hívta össze a fővárosba, Magyarország szívébe, a magyar katolicizmus vezér-embereit, hanem egy boldog nemzet ideája, egy megelégedett nép reménye, egy jobb jövő alkotása, a társadalom újjáalakulása hozta össze és forrasztotta össze a szíveket.

Bámulandó szorgalom, lázas tevékenység, kitartó munkásság tele készséggel és vallásossággal. Éled a katolicizmus a Kárpátok bércei között. Öntudatra ébredt az alvó vallásosság, létjogosultságot, uralmat követel a katolicizmus. Mutatni óhajtja, hogy él és virágzik, bebizonyítani akarja a világnak, hogy valamint a multban, úgy most és a jövőben is zászlótartója a haladásnak,

álló csillaga a szektáknak, fénytől kalauza a sötétségben járóknak, felemelője az elsüllyedetteknek, újjászervezője a társadalmi rendnek. „Megújítani mindent Krisztusban.“

Diadaljelével, a kereszttel indult meg, a kereszt tövéből indult ki, onnan vette az alapot, sziklára épít, hogy ne vehessen erőt rajta senki és semmi.

Mily felséges, eszményi, e táborba szállani, ott harcolni és győzni. Talán a diadal is dicsőbb, a babér is értékeesebb, a küzdőt is jobban ékesíti minden másféle diadalmi jelnél. Ott lenni egy helyen a nagyokkal, a dicsőekkel, kik egész életet áldoznak a nyájért, ott hallani közvetlenül a tekesedés mámorától áttüzesített eszméket, nemesítő gondolatokat, átváltoztató alkotásokat. Ott szívni be a munkakedvet, az áldozatkészséget és életet.

Mintha a szívek lázas liktetése varázserővel bírna, a ragyogó szemek lelkesültsége elbűvölné és kápráztatóvá tenné az ünnepélyes pillanatot. Ezt átélni, élvezni gyönyörűség és boldog-

ság, megvalósítani fényes győzelem és nagy dicsőség.

A magyar katolikusok VI. nagygyűlése folyik szept. 23—26-án. Talán ezen napok lesznek azok, a melyek egy jobb, szebb jövő hajnalhasadását jelzik. S a mely napok alkotása megalapozza a keresztény Magyarország újjáépítendő várának bástyáit. Ott kellene lenni minden magyar katolikusnak ezen alapkövetételénél, részt kellene venni minden magyar katolikusnak a tevékenységben. De ha nem is lehet ott mindenki, ha nem is végezhet tevékeny szerepet, mégis ott lehet szívvel, imádsággal lélekkel. Ott lehetünk mindnyájan gondolatban, részt vehetünk imáinkkal s majd részt kérhetünk az ott alkotott eszmék elsajátításában és megvalósításában.

S most, midőn együtt van az egész magyar katolikuság, midőn a szív együtt érez, midőn az alkotások folynak a középpontban, mikor az ország fővárosában öröm- és őrtüzek égnék, a kath. nagygyűlés tárogatója hallatja hangját s üzenetet küld a katolikus Magyar-

TÁRCA.

Óda.

Lajos Sándor 40 éves tanítói működésének jubileuma alkalmából.

— Irtá: **Földes Zoltán**; elszavalta Radnóthon, 1906. szept. 17-én: Sántha Károly. —

A nagy időnek szürke tengerében
Sok észrevétlen nap siet tova;
Az egyik hullám olyan, mint a másik.
Ha egyszer eltűnt nem marad nyoma.
A sok közül csak néha-néha val' ki
Egy kitetszőbb, hullám-óriás,
Melynek emléke ében van s világit,
Maga bár eltűnt s jött utána más . . .
A mai nagy nap épen ily kivált.
Magyar tanítók! Ünnepelni hát! . . .

Kit ünnepeljünk? . . . A népművelésnek
Egyik kiváló, régi mesterét,
Ki e szent ügynek hű szolgálatában
Egy nagy métahoz, ünnepelve, ért; —
Egy embert, aki küzdve és tanítva
Töltött el esakniem egy felszázadot,
Bár hivatása és személye ellen
Góg és gonoszság pokla lázadott. —

De tiszta fényű lelkiismeret
S tudás győzött az ármányok felett.

Igy átevezve a Káribdszek közt
S Szeillák veszélyén bizton lejtve át,
Szolgálta hosszú éveken keresztül
E tisztos ember a Magyar hazát.
A munkakedv volt evezője mindég
S a könnyű sarka biztosan haladt
S mit lelke titkon oly epedve vágyott,
A révbe ért, mint, negyven év alatt.
A góg, irigység bár nem szenvedti:
Nyilvános himnuszot jöttünk zengen.

Ah, mily magasztos s szent a pálya, melyen
Bár kényes élet nincs, — csupán a rög . . .
De épp' ezért magasztos, mert jutalma
Nem itt terem, mert szent az és örök:
Ki így nevelt itt, annak fönn, az égben
Majd istenfényből fonnak koszorút.
Az ilyen érdem, gyarló embereknek
Dicséretére még soh'sem szorult! . . .
Ki ily szent ügyért küzdve, szenvedett,
Az Isten annak ad majd Életet! . . .

Te, ünnepeljünk! ilyen halhatatlan
Kineslátó érdem birtokosa vagy! . . .
Elismerést nyer egy poharka viz is,
De nagy munkának a jutalma — nagy! . . .

Ha kik tanítanak sokakat, az égben
Ragyogni fognak, mint a csillagok, —
Oh, tündökölni fogsz, miként a nap, mert
Ily érdem már itt, e földön ragyog! . . .
Ragyog, miként az Alpesek hava,
Vagy mint a holdnak tiszta udvara.

Előszámláljam?! . . . Nem, nem, — lehetetlen
A számtalan sok tisztos érdemet
Említeni . . . de mégis! . . . Egy magasztos
Magasan áll a többiek felett: —
A magyar érzést s gondolatvilágot
A kis szívekbe oltád szorgosan,
S azok közül, kiknek családja más volt,
Magyar hitvallást tesznek most sokan.
Oh, tégedet ma, szép Magyar hazám!
Ily Messiások váltanak meg csupán! . . .

Nagy ünnepeljünk! Nézd e nemzedéket,
A melyből itt van e kiesiny csapat!
Magyar tanítók . . . S esküszik megannyi,
Hogy nyomdokodban megy, munkál, — halad! . . .
Nemes példád lesz lobogó szövetség,
Mely nagy munkára útirányt jelöl —
És mi megyjünk . . . Nevelni nemzetünket! . . .
S a porba süjtött népet fogva föl! . . .
S míg jobb jövőbe' bizva, él a hit,
Vezérlő példád gyűjt és lelkesít!?

ország minden részébe. Hivogat a megújulásra, reményt csepegtet a csüggedőkbe, felbátorítja a gyávákat, hőskökké emeli a vitézeket. Esd, hogy tartunk össze katolikusok, értsük meg a kor hívó szózatát, valósítsuk meg a régi mondást: „Egyesülésben és összetartásban rejlik az erő.” Mint édes anya homlokon csókolja a katolikusok százait, magához édesgeti és megerősíti.

S ki lenne annyira gyáva, ki lenne annyira kislelkű, aki még most is elrejtőznék az ellenség elől, ki még most sem merné a jövő megújulásban reménykedni. Ki volna még most is annyira lanyha és bárgyú, hogy ne értené meg a nagyok hívó szózatát. Ki az, ki most is tétlenül nézné a nép pusztulását, a haza veszedelmét.

Félre kislelkűség! Mi magyar katolikusok élni akarunk és éltetni másokat is. Azt akarjuk, hogy a jövő a miénk legyen, azt akarjuk, hogy Szent István országa virulóvá, — s népe életerős, vallásos legyen. Mi magyar katolikusok akarunk egy szív és egy lélek lenni érzésben és munkában. Részt akarunk venni a nagy munkában: „Megújítani mindent Krisztusban.”

András Péter.

Alapítsunk néplapot.

— Levél a szerkesztőhöz. —

I.

A „Közművelődés”-ben a fenti címen már három cikket olvastam. A t. Szerkesztő Úr pedig teljesen nyugodt flegmával adogatta ki ezeket a cikkeket. Eltekintve a második cikkhez (Eg o-tól) fűzött rövidke megjegyzéstől — egyik-

hez sem szólt semmit. Az a kis megjegyzés is azonban, elégséges volt arra (legalább előttem), hogy e kérdésben táplált felfogásáról bizonyosságot szereztünk. A t. Szerkesztő Úr tisztára így gondolkozik: „Az eszme szép. Az eszme jó. Lehet róla sokat beszélni. Hát csak beszéljétek atyámfiai! Amíg így beszélgetek, legalább tanácsot teszek arról, hogy egyik-másikokban nem halt ki egészen az érdeklődés a mi legfontosabb modern fegyverünk, a sajtó iránt. Ez nekem legalább vigasztalás, ha sovány is. Mert én beszéltem eleget, sőt tettem is. (Ezzel mi nem hozakodunk elő. Inkább akartunk, mint tehetünk. Sok minden okból, inkább a jó szándék mellett maradtunk. De hát ez meg volt s ez is valami! Szerk.) És mégis azt tapasztaltam, hogy messze elmaradtam a magam elé tűzött céltól, mert nem támogattak sem intra, sem extra miros. A lapnak nem jöttek segítségére sem anyagilag, sem erkölcsileg, illetve szellemileg. Kritikus mindíg sok volt, de kevés a jóakarató. Éppen ezért csak beszéljétek atyámfiai egy „néplap” megalapításáról, én egyelőre nem szólhatok hozzá, mert sok kiábrándító, keserű igazságot kellene világra dobnom.”

Engedjen meg a t. Szerkesztő Úr, hogy e maestakörömök köze sztorított igéket a Szerkesztő Úr ajkaira adtam, de én, aki a középpontban soha alkalmazva sem voltam, a messze távolból is sok olyant tapasztaltam, hallottam, ami biztossá tesz arról, hogy gondolatait körülbelül eltaláltam. (Egyelőre sem meg nem erősítem, sem meg nem tagadom. Szerk.)

Most már a továbbiakban a mi jelenlegi s a a netalán ezután alapítandó sajtónk dolgában a magam véleményét akarom elmondani.

Van egyházmegyénknek már 29 év óta egy sajtóorgánuma, a „Közművelődés.” Ez látványosan olyan szép eredmény, a minővel, az én tudomásom szerint, egyetlen más egyházmegyeyesem dícsereidhelik. Látványosan eredménynek mondom, mert az a Huszonkilenc eredmény meg nem bizonyítja azt, hogy ezen a téren megtették mindazt, amit az egyház, a keresztény Magyarország erdélyi része tőlünk joggal megkíván.

hez röpit egy néhány fohászt, hogy bárha nem is juthat annyira, mint e dicső szent, a keresztény tökéletesség magaslátán, eszközölje ki legalább, hogy a mennyt az evangélium kíván e szavakkal: estote perfecti. annyival Isten széke elé állhasson. A dicső szent emléke, melyet a kápolna látása újít fel lelkünkben s a hozzá röpitett fohász jöteknny harmatnak esik a léleknek.

A kápolna mögött a Szalvator-kápolna felé vonuló elég meredek hágó esik neheze az izzado kirándulónak, de ezen is kibaktat valahogy. Nem unalmas hely, csak nézzen körül. A mint ő emelkedik, a szt. Antal-kápolna egyre alább marad, emelkedésében úgy jó neki, mintha szt. Antal karja felé emelkednek, a mint fennebb-fennebb száll. Balra útját a Kis-Somlyó erdőkorszorítja szegélyezi, jobbra egyhangú völgy ugyan, mert az oldalán levő mezőt nem vetették be, „nyomás”-nak hagyták, amint a szekely mondja: nyáron át júnyáj legeleszik burjánjain. De ez egyhangúságot feleli, ha tekintetét tovább vite suta-fenyő és a Nagy-Somlyó oldalát veszi szemügyre. Amaz sötétes fenyesével, emez hatalmas bükkösével nem közönséges benyomást tesznek az ember lelkére. S a mint magasabbra hág, a horizont egyre szélesbül. Végre feltűnedezik a Salvator-kápolna a zárandók lakásával. A „Salvator” éppen a hegy tetején van; messziről látható a vidéken. Mintha az ebből ereszkedett volna alá, a hegytetőn állapodott meg; — mintha csak úgy, kényszerűségből kellett volna érintkezésbe lépnie a földdel, jeleül, hogy

Lapunkat e hosszú idő alatt támogattuk úgy a hogy. Robotként előfizettünk reá, de korántsem mindnyájan. Szellemileg pedig meg kevesebben támogattuk. Egy néhányan küldözgettek hébe-korba be egyet-mást a szerkesztőségnek, de oly keveset, hogy a szerkesztőség minden újabb lapszám nyelbeütésénl fejfájást kapott, mert lapot akartunk és akarunk kapni azért az evi 8 illetve (s legtöbben ilyenek vagyunk) 6 koronáért, de aztan egyébbel nem törődünk. A legtöbben, mint az Erd. Róm. Kath. Irodalmi Társulat tagjai tagdíjunkert (évi 6 K.) kapjuk a lapot. Azzal azonban hányan törődünk, hogy ennek fejében bizonyos irodalmi munkásságra is köteleztük magunkat az alapszabályok értelmében?

Utána nézhetünk, de bizony szomorú eredményre jutunk. Bizony azért szakíthatta felbe Imets F. Jakó apatkanonok is megkezdett cikksorozatot, a melyben az erdélyi egyházmegyeyé papságának irodalmi működését akarta feltüntetni. Rajtót talán arra, hogy igen nagy szegénységi bizonyítványt hozna a nagyobb nyilvánosság elé. (Ennek más oka van. Szerk.) A régebbi évfolyamoknak szellemi támogatása nagyrészt abban merült ki, hogy egy-egy eskető, halotti beszédet vagy nagyobb ünnepi prédikációt beküldöttünk. (Nem épen ilyen sötét a helyzet. Vannak ott nagyon jó dolgok is. Szerk.) Hát ez talán mégsem újságba való dolog volt. Ilyesmikre valók a tisztán egyházi szakközönyők. A „Közművelődés” azonban eleitől kezdve olyan orgánumnak akarták tekinteni, amely szívesen látott vendég legyen minden intelligensebb kath. családban is. Már pedig e cél betöltéséhez eleven, tartalmas újság kell. Legyen az ilyen újságban komolyabb tudományos kérdés is nepszerűen fejtegetve, de legyenek benne szórakoztató, a napi kérdésekhez hozzászóló s a politikai helyzetről is tájékoztató cikkek.

Legjobb tudomásom szerint lapunk ezeltől mintegy három évvel épen ezen szempontokból változtatott elsősorban alakot s bizonyos tekintetben irányt. Le akarta vetni azt a nehezkés koturmst, amely eladdig évek hosszu során át

a föld nem a legkedvesebb előtte, hanem csak az emberek kedvért jó érintkezésbe vele, hogy lelkőket az isteni Megváltó emlékenek felidőzésével a magasba emelje. S valóban e hely alkalmas is a vallásos léleknek felemelésére, itt szárnyalhat a lélek; a testi jelenét is előnyös a lélek felszárnyalására; az ember itt a magasban uralkodik az alatta elterülő vidéken; a mező gabonatengerén, a távolság kétségébe vesző horizont határonalain. Ez a helyzet nem segíti elő a tisztult érzések hullámzását?

Ki tagadná? Csak próbálni kell. Itt nagyon könnyen, nagyon alkalomszerűen lehet a természet öleből a természetfeletti világ felé tekinteni egy röpké fohászban az emberiség „Salvator”-ához, kinek tiszteleteré épült e kápolna s aki életünknek reménye, forrása; út, igazság és élet, e forrásból, az Úr Jézus kegyelméből fakad minden erőnk, mellyel a földi élet nehézségeit, a szenvedéseket bekével tudjuk viselni; ebből száll lelkünkbe a pax Domini, melyet a világ nem adhat, mert nem bír vele, mivel az isteni s épen azért nem adhatja s a mely a legdrágább kincs e világon. Légy oly szegény, mint a templom egere, győtörjenek a legnagyobb fájdalmak, érjenek a legnagyobb veszteségek, ha e kincset bírod, boldog vagy, mert ez erősteni fogja lelkedet, edzeni a küzdelmek között s a halál nem lesz reád nézve kétségbejítő, hanem az örök boldogságba nyíló ajtó.

Ilyen érzések, ilyen gondolatok foglalkoztatják az ember lelkét e kápolna körében. A mi

A Kis- és Nagy-Somlyón.

Felhőden júliusi nap volt, mikor nyolc óra táján útnak indultam a Kis-Somlyó felé. A nap nekibátorodott volt már a tüzelésnek; izzadtam is a szt. Antal kápolnája fele vívő hágón. Midőn a kápolna terére kérkeztem, jól esett egy kissé „megszusszanni” s az izdadságot letörülni. E lelki pihenő testem pihenő helyévé lett. Tekintetem a kápolnára irányult. Pádmai Szt. Antal tiszteleteré építettek e sinos kápolnát. Érdekes ennek keletkezése. Az utóbbi tatár dúlások idején egy Márk János nevű szerzetes testvér az ellenség elől a kolostorból elmenekült a Kis-Somlyóra, melyet akkor nagyobb erdő fedett, mint most, nevezetesen a kápolna helyét is sűrű erdő borította. A remegő fráter itt bujt el. Az ellenségtől való félelem és rettegés között Pádmai Szt. Antalhoz folyamodott segítség esz-közleléseért, — hisz ez a drága szent az ő rendjükből való volt, — felfogadva, hogy ha megmenekül, e helyen, a hol elbújt, tiszteleteré kápolnácskát fog építeni. Úgy is lett; a szerzetes testvér megmenekült s fogadását teljesítette; egy kis kápolnát épített, melyet aztán jámbor adakozók, főképpen az előkelő, Haller-család, kibővítették s jó karba hozták.

A szerzetes testvér sohajai, fohászaí óta sok jámbor fohász szállott fel itt az ég felé a vallásos keblekből. E hely a vallásos érületű embert nem hagyhatja érintetlenül. Ő is, mint ama jámbor barát, szt. Antalhoz, e nagy szent-

meggátolta, hogy szélesebb körben is tért foglaljon. Szóval az átalakulással azt akarta elérni, hogy kvázi *néplap* igyekezzék lenni. Az átváltozás után úgy is indult neki. Olyan témákról kezdett írni, lehetőleg népszerű formában, a melyek az erdélyi részek olvasni tudó, érettebb kath. publikumát mindig érdekelhették.

Azóta van a lapban egyházi, politikai, tudományos szociális kérdés állandóan tárgyalva — de nélkülözük a kellő változatosságot még mindig.

Mintha csak a szerkesztő, akinek újító keze olyan nagyon meglátszott az átalakulás után, már egy kicsit beleunt volna az egyedül az ő vállaira nehezedett munkába. (Nem is volna esoda! De azért még tisztességgel iparkodtunk megosolni amit lehet. Majd aztán harapjon bele más is! Talán valamelyik kényelmes kritikus megteszi! Szerk.) Beleunhatott, mert nem kap kellő támogatást. Nagyon sokféle kérdést bolygatott meg ő maga vagy bolygattatott meg másokkal — bizonyára — abban a reményben, hogy egy kis pezsgést, egy kis mozgalmassabb életet fog létesíteni. És az eredmény?

Itt hallom a perifériákon: gáncsolás, korholás, sőt gyanúsítás. Amikor helyet adott és gondolkod most is helyet ad olyan cikkeknek, amelyek megrögzött régi hibáinkat szeliden ostorozzák (Az igazság mindig utat talált és találnálunk, amíg a lapnál vagyunk. Szerk.) — megindul a szóbeszéd, a szapulás. Hallom a kritikát: központi lakáj, antiszimbriozó stb. stb. (Köszönjük ezeket is — az ügyért, de rá nem szolgáltunk! Ujságírói helyzetünknel fogva talán többször kellene átlépnünk az aula küszöbét, de bizonni áll évente kétszer-háromszor ha megteszük. Akkor sem mint ujságíró. Egyébiránt a sürőbb megjelenés sem adhatna okot ezekre a perifériális titulásokra, mert püspök urunk önműködésének érthetetlen egyénisége kizárja az ilyesmiket velünk szemben. Szerk.)

Ha ilyen titulusokkal joggal illelhető volna a szerkesztőség, akkor legalább a központban befejezett és ott elintézett dolgokról, amelyek az egyházmegyei papságot s híveket pl. dispoziciók, új kinevezések, alapítványok stb. érdek-

lik, legelső sorban referálna lapjában. De ez sem úgy van! Vidéki lapokban sokkal hamarabb olvassuk ezeket, igaz, hogy sokszor csak pusztá kombinációként, mint az egyházmegyei lapjában. (Fájdalom, sokszor megessett! Szerk.)

No aztán, hadd szóljak még egyet-mást egyházmegyei lapunkról. Ne essék zokon a t. Szerkesztőségnek, mert nem őt érinti. Nem látunk bizon a hírek között, csak vajmi kevés egyházközségi dolgot. Persze ezt nem gyárthatja a szerkesztőség. Ehhez támogatók kellene. Egy kis levél, sokszor egy levelezőlap elegendő volna arra, hogy megírjuk, mi történik nálunk. Nem tesszük. A szerkesztőség nem szophatja ki ezeket az újjából, ha még olyan buzgó volna is. Ha még ilyen kicsiségekben sem sietünk saját lapunk támogatására: akkor mit várunk tőle?

Szinte érthetetlen, hogy a minduntalan előforduló dolgokat, melyekből akár pozitív, akár negatív tanúság vonható le — nem óhajtjuk közölni egymás okulására. Az ilyen dolgok megírásához nem kell semmiféle újságírói rutin. Nyélbe üti, megtésüli a szerkesztőség (magamnál tapasztaltam.) Miért hát a tartózkodás? Sajnáljuk talán azt a pár fillér posta portót? Ezt alig hiszem. Más a baj. Ne áruljunk zsákba macskát; egy kisse, többé-levesőbbé, lusták vagyunk azaz pardon kényelmese! Na aztán még más bajt is tapasztaltam. Tulságosan érzékenyek vagyunk. Ha egy eseményről a megtörténés után 4 hétre kegyeskedünk tudósítást küldeni s ha ezt a szerkesztő már mint nagyon is idejét mult „újdonságot” nem közli — rögtön meggorrolunk. Ha a személyes izü dolgozat a szerkesztő kihagyja — azonnal megnehezítünk. Ha a szerkesztő a kapott tudósítás alapján egyikünk-másikunk működéséről elismerőleg nyilatkozik, rámondjuk: „pajtáskodás” „streberkultusz”. Sőt azt is megteszik az ilyen apró-cseprő dolgokért, hogy beszüntetik az előfizetést. (Magam láttam!) Persze a zsidó lapok mentől többet gonyolnak és gyaláznak bennünket s mentől jobban bombázzák egyházunkat — antul mohóbban olvassuk őket. Hűségesen elő-

fizetünk s a reánk dobott sárért arannyal, ezüsttel fizetünk. A miénk meg mi dobunk sarat. Helyen van ez? Rendén van ez? Bizony megdöbbentő könnyelműség ez!

Ha így állanak a dolgok, pedig így vannak, hát ugyan hogyan gondolunk mi egy új néplap alapítására? A következőkben — jövőre — ehhez a kérdéshez akarok szólni.

Senior.

HIREK.

A bűnhődés.

Régi mondás: De mortuis nil, nisi bene. Kegyeletes szív visszaverődése ez a mondás, a mely azonban aksiómává nem válhatott. Nem lehet általánosítani. A történelem az osztó igazság megvesztegethetetlen képviselője. Valamint a kiváló erények képviselőivel szemben nem lehet elfogult: úgy a nagy bűnök hordozóival szemben csupa érzélgésből nem lehet elnező.

A történelem tiszte, hogy egyik kezével tárgyilagosan osztogassa a babért, a pálmát a di-esőknek, a nagyoknak, a másik kezében ridegen és kiméletlenül suhogtassa súlyos korbácsát azok hátán, a kiket megillet.

Azért kell így eljárnia Klónak, mert nem a köznapi élet apró erényeiről s nem is kicsinyes bollásairól ad számat s mond ítéletet.

Népeket és nemzeteket érdeklő derékségek magasztalója és hitványságok elítélője.

Amikor tehát még a halottakról sem mond minden körülmények között csakis jót — nem sérti a kegyeletet, csak magasztos kötelességét teljesíti.

És így nem fogja sérteni Kló a humanitást, a kegyeletet, amikor a magyar nemzet legutóbbi történetét jegyezgetve, két név felvételénél — Kristóffy és Berci neve — elborult homlokával mélyebben ereszt be vésőjét, hogy példát statuáljon a jövődönök, mikor kemény ítéletet mond egy nemzet megrontójáról s ennek segítőársáról.

keletkezésével illeti, biztos tudomásom nincs, hogy mikor épülhetett. Mögötte van még egy kis köhajlek; annyi nevezetességet tudom, hogy regente a bűnbánók ott ostorozták magokat s különféleekpen vezekeltek.

Utam ettől kezdve lejtett. A kápolnától keletfelé mélyedés van, mely nyak; ennek egyik földjén végig dőcögtem. A nap jól ért, izzadtam is, hogy annál jobban nem kellett. Végre kikerkeztem a Nagy-Somlyó bükkösének szélébe. No most misztikus világ felé közeledtem. Bejutottam a vén bükkfák gyér sorai közé. Vének és gyéren vannak. Itt a bükkfák elhelyezkedésében meglehetősen rend van. Mintha versenyfutást rendeztek volna ezek a fák fel a hegytetőre, úgy állanak; a vének, minthogy nehéz volt nekik felfelé futni, lenn maradtak, a jobb futók tovább haladtak, végre a fiatalabbak, mivel jobban bírták inaikat, legfelül: a hegytetőn és ennek közelében suhognak. Ilyen az elhelyezkedés. A vén bükkfák gyéren is vannak, mert a hatalmas te-rebély nem igen tűr maga közelében más korlátózót; terjeszkedik, mintha nem ferne a bőrében erejében tulságosan bizó döllyfös legény módjára.

Tovább haladva útcáskára akadtam, úgynevezett „vontató”-ra, melyen a székelly beszokta vonatni tőkétjét, nagyobb fajta fáját, (sőt még a kisebbet is). Itt szekérrel nem is lehetne járn, mert nagyon meredek. No lát én nekifogtam a meredeknek. Felcsaptam turistának, kapaszkodtam; útam itt, úgyszólván imbolygás-

volt, mert itt bizony nem lehet eszírke-leptekben aprítani, mint a flaszeron; közben-közben jó megállapodni. Meg is tettem, szejjel nézgettem. Csend volt a környezetben s a mint fennebb haladtam, annál mélyebb lett a esend. Szélapó nem igen adott életjelt magáról, még talán a nyárfalevél se rezzen, ha volt. A némaságot csak egy-egy madárrikanás meg eszerenés s az alatt fekvő község elhaló zaja s az érkező vagy távozó vonat mormogása. — mert hát Csik-országot is belevonták már a földgolyóbis kultúr-részébe, — zavarta meg. Oly ritka volt a madárhang itt; emiatt azt hittem, hogy a madarak is elemtek fűrdözni.

Tovább menve kapaszkodásomban a bükkfák fiatalabb és sürűbb csoportjába jutottam. Meg-megálltam, szertenéztem, kisebb-nagyobb földbuckák ragadták meg figyelmemet. Mik ezek? A szelvéstől kitekert, kidöntött fáknak gyökereit, melyek a köztük levő földet kiemelték. Este vagy éjjel könnyen medvéknek hihetné a járatlan útas. Ilyen buckák, különösen a nagyobb fák között, meglehetősen számban fordulnak elő. A talaj ugyanis nagyon köves és a fák nem verhetnek mélyre ható gyökereket s ez az oka, hogy a szél annyit dönt ki.

Valóban nagyszerű az érzés, mely az embert a természet ölében eltölti s a mely nagy, emelő gondolatok nyomán él. Mennyire emelkedik a természet szépségei iránt fogékony lélek az „Isten kertjé”-ben, mert a természet per excellentiam az Isten kertje. Itt remekel az Ő mű-

veszi keze. Milyen összehangzás, milyen rend uralkodik a természetben, mint törekednek a lények céljuk felé, melyet Isten, e bölés rendező, eléjük tűzött. Csak az elfogult lelek erősítheti, hogy a természet nem Isten kezének alkotása, nem az Ő remekműve. Hát ki is volna? Emberé? Oh az ember erre képtelen; más lény pedig szóba se jöhet. Ha így áll a dolog s igaz ez a mondás: a mi dieseri mestert, akkor Isten a legnagyobb művész. Látjuk alkotásain eszének fényét, lelkének kimondhatatlan jóságát; látjuk bölésességét, hatalmát, szerezetének fonségét. Lehetetlen, hogy az ember szíve ne dobogjon hevesebben, lelke ne hullámozze az erősebben eme nagyszerűség láttára; különösen mikor tudtára ébred annak, hogy hisz ez mind érette van, mindennek Ő a központja; omnia subieciisti sub pedibus eius: Isten mindent rendelkezésére bocsátott az embernek, hogy azokkal helyesen élve boldoguljon.

Jól is esik az egyedül való séta a természet gyönyörűségei között. Ha emelkedett hangulatra akarsz szert tenni, rándulj egyedül ki, vagy ha mással, legyen az rokonérző lélek, hogy így ketten egymásra hatva emelkedjetelekben, szellemiségben. Egyedülletben, a magányosságban lehet igazán elmélyedni, hisz Isten is akkor kopogtat a lélek ajtaján. A természet magányosságában is szól a lélekhez; szól virágaiban, faiban, ezerféle növényeiben, bogárkaiban, kisebb-nagyobb állataiban, a szél zené-

Rámutat arra a legfelsőbb Biróra, aki megvezethetetlenül osztja az igazságot.

Efriasztó példaként állítja a jövő nemzedék elé azt a tényl. hogy a nemzetrontók, az Efiáltések rettenetesen bűnhődnek. Bűnhődésük megkezdődik már itt e siralom völgyében. A sötét lelkiismeret belemardos az acélos izmok közé s a tönkretett sárlázból elszáll a tiszta öntudat, de annyi értelem megmarad még mindig, hogy a büntudat ítőzatos mardosását a napnak és éjszakának minden percében szörnyű mód' átszenvedje.

Kristóffy egy egész nemzetnek akart sirt asni elfasult önzésből, nagyzási hőbortból. Az a sir a nemzet sorsát intéző Gondviselés jóvoltából immáron behatolódtott, de megnyílt helyette egy újabb sir az előhalottak sivar temetőjében s ebbe került bele a rideg, az önző, a lelketlen sirásó.

És mikor Kili ezt feljegyzí, könnyet nem hullat, mert az osztó igazság diadalát ünnepli.

Mi gyarló és törékeny emberek számalmat érezhetünk megtévelyedt és borzasztóan bűnhődő embertársunk iránt, de Kili vésett betűit nem tapasztalhatjuk be viasszal. Ehhez nincs jogunk. Az igazság lángoló sugara úgy is kiolvastaná azt a hazug takarót.

A másik — Bérci — már ott áll az Itelő számolyánál. Utrakészültében is rugni s harapni akart egyet azokon, akik iránt lángoló gyűlölettel volt eltelve lelke, mely sajátosog vegyülete volt az erőnek és gyöngeségnek. Úgy vélte, hogy egy pisztolydurranással lekivittolja földi salakját. Tevedett! A nagy számadás még csak most következik.

Krix-Krax.

— **Egyházmegyei zsinati bíróság és zsinatvizsgálóbizottság alapítása.** Püspök urunk ó nagymelőtő az a pápa ó szentségétől nyert különleges felhatalmazás alapján az egyházmegyei papok magán- és bűnügyi pereinek elintézésére hivatott zsinati bíróság tagjaivá

a saját illetőleg helyetese elnökle alatt a jövő egyházmegyei zsinatig kinevezte: Dr. Ujfalusi József apát, kanonok, Imets Fülöp Jakó apát, kanonok, Tamási Aron kanonok, Zomora Dániel kanonok, Kovács Lajos kanonok, Dr. Hirschler József kanonok, főesperes, kolozsvári plébános, Pál István kanonok, referens, Gidófalvi Gergely praepost, főesperes, nagyszabeni plébános, Karácson Márton apát, főesperes, marosvásárhelyi plébános, Ávédik Lukács főesperes, érsebetvárosi plébános, Fereni Károly főesperes, gyergyószentmiklósi plébános, Mikes János gróf főesperes, székelyudvarhelyi plébános. — az egyházmegyei zsinatvizsgálóbizottság tagjaivá pedig a fenit elnökség mellet ugyancsak a jövő egyházmegyei zsinatig kinevezte: Dr. Ujfalusi József apát, kanonok, Imets Fülöp Jakó apát, kanonok, Tamási Aron kanonok, Zomora Dániel kanonok, Kovács Lajos kanonok, Pál Antal szentszéki ülnök, főgimnáziumi igazgató, Dr. Balász Endre pápai kamarás, papnöveldei igazgató, Dr. Körödy Péter pápai kamarás, theologiai tanár, Dr. Vass Albert szentszéki ülnök, Soóthy Gyula szentszéki ülnök, lelkiigazgató, Dr. Fejér Gerő szentszéki ülnök, főgimnáziumi tanár és Rak József papnevelő intézeti felügyelő urakat.

— **Zsinatvizsga.** Körödy Mihály esikszentmiklósi lelkes f. hó 19-iken a zsinatvizsgát szép sikerrel állotta ki. Gratulálunk.

— **Egyháztanács.** A gyulafehérvári róm. kath. hitközség egyháztanácsa és iskolaszéke szeptember hó 15-én d. e. 11 órakor a város-háza tanácstermében rendes gyűlést tartott, amelyen jelen voltak: Zomora Dániel kanonok-plébános, elnök; Szentmiklósy Jenő algonodnok, Kovács Lajos, Pál Antal, Balász Endre dr., Körödy Péter dr., Cserni Béla dr., Atzél Béla dr., Krzyzewszky Géza, Utry János, Péter János dr., Hejja Kálmán, Riszner Ödön, Körödy Imre, Balla István, Körösy László, Pénzes László, Willersdorfer Ferenc, Müller Lajos és Kárpiss

János egyháztanácsosok. Elnök-plébános megnyitván a gyűlést, rámutatott arra, hogy most igen fontos dolga lesz az egyháztanácsnak, mert a mult évi ciklusban megkezdett egyházi adózás tárgyalásának és az egyházközségi iskola fejlesztésének ügyében mindent meg kell tennie. Felolvasták az erdélyi püspök úr ó excellenciájának leiratát, melyben az algonodnok és az egyháztanácsosoknak megválasztását jóváhagyó tudomásul veszi. Ezen jóváhagyás értelmében külön Szentmiklósy Jenő algonodnok és külön az egyháztanács és iskolaszék tagjai a plébános előolvasása mellett letették a tisztí esküt, s így az új egyháztanács és iskolaszék megalkult. Majd az egyházi vagyont és a hozzátartozó iratokat átadták az új algonodnoknak, aki a plébános és az egyháztanács ellenőrzésével fogja kezelni az egyházközség vagyonát. Elnök-plébános bejelentette azután, hogy az egyházközségi elemi iskolába beiratkozott I. o. 25., II. o. 29., III. o. 35 és IV. o. 36., összesen 125 tanuló. A hivatalos iskolafelügyelő idejének beosztásával a jegyzőt bízzák meg. Csúry Bonifác dr. volt egyházközségi algonodnok, valamint a volt egyháztanács tagjainak buzgó működésükért elismerésüket nyilvánítják. Az egyh. elemi iskola tanítói testülete az egyháztanácsban Szász Károlyt bízza meg képviselővel. Végül elnök-plébános, Körödy Péter dr., Pál Antal, Krzyzewszky Géza, Balla István hozzászólásával elhatározta az egyháztanács, hogy még az őszön az egyházi adó behozása ügyében egyházközségi közgyűlést s ezt megelőzőleg még egy egyháztanácsi gyűlést tartanak. Elnök jegyzőkönyv hitelesítésére Pál Antal és Balla István egyháztanácsosokat kerte föl és ezzel a gyűlés 12 órakor véget ért.

— **Tanáregyesületünk választmányának gyűlése.** A választmány első gyűlését az évi közgyűlés után szept. 21-én tartottuk. Az elnök jelenti, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvet fölterjesztette és a közgyűlésen hozott összes határozatok végrehajtására nézve intézkedett. A közgyűlés-

jében, szóval mindenben, a mi a természet öleiben megragadja a lelket.

Hát én is e szerencsés helyzetben voltam, ilyen hangulatba jutottam magányos kirándulásomban, de az alkalmatlan, izzadást fakasztó meleg le-lehűti az emelkedő esztétikai — nem tudom mifele hangulatot, mihelyt egy-egy tisztán az emberhez ferközött napsugarak elkezdik nyalogatásukat a homlokon, az arc bőrén. Szerencsémre a napsugarak alkalmatlanokodású sokajig nem tarthattak a tisztások kiesiny volta miatt és mert könnyen kilehetett kerülni azokat. A hol nincsen ilyen tisztás, a növényzet bizony gyarló, nincs is, csak egy-egy nagy „lapi” a székely szójárása szerint. Inkább kő és fakult bukkfalevél borítja az oldal faköreit. Az oldal feljebb-feljebb érve enged meredekegéből; lankasodik a tető közelében.

Mendegteltem, lassan, emelkedett érzések között, egyszer csak a tetőn találtam magam. Itt csakhamar kikölkentem emelkedett hangulatomból: egy árnyékos helyen ugyanis vad egres-fára bukkantam; a róla esüingő zöld, szőrös, gömbölyű gyümölcs ingerelte nyemet. Belefogtam az egres-évesbe; jól esett az érés útján már jó előre haladt gyümölcs édeskes íze. Tovább haladva újra meg újra egres-fákra akadtam s így mi lett velem? Materializmusba sülyedtem, csak az egres érdekelt. — Így tehát nemesak szellemi, hanem testi élvezeteknek is valék osztályrészese. Élesre is vettem, hogy „haec duo genera deliciarum” egyik a másikat nem igen emeli, különösen, ha a testet túlságos kedvezményben részesítjük. Nem jó, uralkod-

jek bennünk mindig a magasabb, a felemelő; uralkodjék bennünk a lelki, a szellemi, akkor nem fog beállni benső meghasonlás, levertség, hanem lesz harmonia, a harmoniában a szívnek s a kedély bensőségének edes zenéjét élvezni: fogjuk a magasröptű gondolatok és emelkedett érzések váltakozásának tapasztalata közben.

Az egres-évet megelégettem; kijutottam a Nagy-Somlyó hegy legmagasabb pontjára. Egy kis pusztaság tárul fel a szem előtt itt a tetőn. Szélet észak, kelet felől bukkös környezi, másfelől vegyes bukkös és fenyves szegélyezi. Szép kilátás nyílik innen Alesik felé. Felesiköt nem lehet látni a bukkös erdőnek éppen a tető legmagasabb pontjaig nyúló széle miatt, de azért gyönyörködhetik a szem az alatt fekvő melanoklikus fenyves sötét zöldjében, az alesiki diszkalású térséget szegélyző hegláncolatok ködbevesző kékségében

Hát tiszta, derült, úgynevezett „kiberetvált” időben milyen lehet a táj, mert most a szárazság és a nagy melegség miatt szürke homályba volt burkolva a tájék. Alesik olyan volt, mint egy elfátyolozott hölgy: fátvol alá rejtette, nem engedte, hogy tisztán lássák az emberek arcúlatának bájait. Mintha az utak felszálló porától védte volna arcát, ködfátyollal vonta be magát. Mily gyönyörű lehet ez a panoráma, midőn az a szürke fátvol el van róla lebbentve! Hátha még Felesik is látható volna — csak az erdő állja útját — akkor az ember hajlandó volna elhinni, hogy Isten ezt a hegyet, mely a tőszomszédságban levők közül egyszerre messzire kiemelkedik, kizárólag azért teremtette, hogy az

ember sétáljon ki tetejére s nézzen szerte a vidékre, mely lábainál s tovább elterül a legváltozatosabb tarkaságban.

Miután így nem közönséges érzelmek közt a hegytetőről szétnezttem, lefelé indultam. Lefelé jövetelem tempója szerint a hangulat emelkedettsége is, a mi volt még az egres-éves után, lassankint alább-alább szállott, különösen mikor a tetőnél egy kissé alább, nem tudom, hogyan felbukottam az otromba köveken. Estem egyet, de szerencsére ütődést nem szenvedtem. Szt. Ágostonnak kezemnél levő „Soliloquium”-a az esés közben messzire repült tőlem. Olyan helyen ajánlatos a vigyázat, mert különben csúful járunk.

Lassankint lejutottam a hegyről. Egészen prózai hangulatban sülyedtem, mert a gyomor eszembe jutott: ennalól kellett volna s aztán nagy volt a hőség is. Csak amaz érzelmek és gondolatok eszembe jutása, melyek kirándulásom alatt lelkeimben felverődtek, adtak egy kissé jobb hangulatot, de ez csak rövid ideig tartott. Máskor okosabb leszek; megválasztom az alkalmas időt s magamhoz veszek egy kis holmi ennalót is, hogy kirándulásom jobban sikerüljön. Oly idő kell nekem, mely több árnyékot ad, melynek szellege üdítőleg, felfrissítőleg hason tagjaimra, hogy testemet ruganyossá tegye s hogy aztán lelkeim, testem e ruganyosságának kapcsán jobban emelkedhessék, jobban szárnyalhasson, mert a lélek emelkedése, szárnyalása mintegy újja teremti, tisztítja az embert s új erőt ad neki.

ről kiadandó évkönyv költségeire 500 koronát kért. Ezen fölterjesztésekre iskolánk főhatóságától a válaszok leérkeztek.

1. Az isk. főhatósága a közgyűléstől fölvetett jegyzőkönyvet, mely tartalmasságában és gyakorlatosságával minden eddigig felülmúlul látszik, elismeréssel és örvendetesen veszi tudomásul és azon óhaját nyilatkoztatja, hogy a gyűlés munkálatai külön füzetben adassanak ki.

2. A tanulóknak iskolai évenként való megvizsgálására a főhatóság az eddigiekén kívül új intézkedést nem lát szükségesnek.

3. A főhatóság az intézeteinkben használható tankönyvek kijelölésére vonatkozó megállapodást elfogadta, de az ajánlott könyvek közé felveendő Szamosi János dr. egyetemi tanár tankönyveit, amelyek alapján a tanítás hosszú időn keresztül eredményesnek bizonyult. Jövőre a tankönyvek kieserülésére vonatkozó ajánlás csak úgy nyer jóváhagyást, ha az összes szaktanárok beható megokolása támogatja s az egyes tanári testületek is elfogadják.

4. Az állandó tankönyvvizsgáló bizottság szabályzatát elfogadja a főhatóság azon lényegtelenebb módosítással, hogy minden intézet a következő évre szülő tankönyvjegyzékét máj. 1-ig küldje be.

5. Püspök urunk önméltósága a gimnáziumi tanulók számára szükséges ima- és énekkönyv szerkesztését helyesli s az egyesületet felkéri: hogy akár a legalkalmasabb imádságkönyvet válassza ki és mutassa be kötelező előírás céljából, akár a legmegfelelőbb imádságzóvegek kiválogatására és összegyűjtésére küldjön ki háromtagú bizottságot.

6. Az isk. főhatóság tudomásul veszi, hogy az egyesület tagjai sorába a csíksomlyai tanítóképző és a nagyszőlényi nőtanítóképző tanárait is fölvette.

7. Az igazgatótanács a tanárságnak a véglegesítésre vonatkozó kérelmét azzal fogja a státuszgyűlés elé terjeszteni, hogy az okleveles tanárok, amennyiben kifogásra egyáltalában nem adtak okot, egy évi szolgálat után állásukon véglegesíttessenek.

8. A közgyűlés jegyzőkönyvének és munkálatainak kiadására az isk. főhatóság 500 koronát utal ki majd, ha a számadást az elnökség bemutatja.

9. Az isk. főhatóság a céllovést a VII. és VIII. oszt. tanulókat számára elrendeli, még pedig a játékdélutánokkal kapcsolatosan úgy, hogy ezek ideje alatt a játék és céllovés váltakozzanak. Helyül leginkább a katonai céllové-terek használhatóságát kell kieszközölni. Fegyvereket és lövészközlőket a főhatóság kér. A fegyverek őrzése, a fegyelem fenntartása felelősség mellett a vezető tanár feladata.

A választmány ezen főhatósági válaszokat hálás köszönettel tudomásul veszi s intézkedik, hogy minden egyes tanártestület is tudomásul vehesse.

Ezzel több tárgy nem lévén, a gyűlés bevégeződött. Péter János dr. egyesületi titkár.

— **A gyulafehérvári Székelytársaság** f. hó 20-án d. u. tartotta XXVI. összejövetelét Imets F. Jákó apátkanonok elnöke alatt. Élénk eszmecsere indult meg a társaság munkakörébe vágó dolgok felett. Szóba került egy nagyobb szabású, a nagy közönséget is bevonó nyilvános estélyi rendezés, melyre közreműködőül egyik országos hírű telivér székeley írónak is felfogja kérni a társaság. A részletes megbeszélést a jövő összejövetelre halasztotta a társaság. Egyik tag szorgalmazta egy fogyasztó szövetkezet nyelbeütését. Az eszme tetzésre talált s a szükséges adatok beszerzése után a társaság remélhetőleg ez irányban is

megkezdí akcióját. Érdekes határozata volt az összejövetelnek az, hogy a székeley erdőpanamakkal kapcsolatban Polónyi igazságügyminiszter és Sebess D. dr. ellen megindult hajszzakkal szemben, a társaság a fentvezetetteket táviratilag üdvözli, a pizkosk üldözésekkel és gyanúsításokkal szemben bizalmát nyilatkoztatja s felkéri, hogy a székeley erdőeladásoknál előfordult manipulációkra nézve evokere visszamenőleg rendelkezjen el szigorú vizsgálatot, hadd tünjek ki, hogy kik voltak a székeley nép zsaroló hóhérai.

A társaság tartalmas eszmecsere után este 8 órakor oszlott szét.

— **A Tulipánkert-Szövetség** f. hó 16-án vasárnap d. u. választmányi ülést tartott, melyen elhatározták, hogy okt. 7-én másorral egybekötött táncestélyt rendeznek. Ezen alkalommal hideg büffet is lesz, a hol olesó pénzért jó vacsorához juthatnak a résztvevők. A meghívókat a jövő héten fogják szétküldeni. Egyben megállapították a tagsági díjakat. Rass K. titkár t. i. kérte Teley Árvéd gróftól, hogy a tagsági díjak megállapítását bizza rá a központ az egyes fiókegyesületekre, hogy mindenik olyan díjakra kötelezze tagjait, a minőt a helyi körülményekre való tekintettel jónak lát. Minthogy a központ e kérdésnek helyet adott, a választmány három és egy koronában állapította meg a tagsági díjakat. Aki akar, fizethet három koronát, aki akar: egyet. Azonban úgy az egy, mint a három koronát fizető tagoknak jogai teljesen ugyanazok.

— **Negyven év a tanítói pályán.** Érzéssel telt, szép ünnepség színhelye volt Radnóth nagyközség f. hó 17-én. Ekkor ünnepelt ugyanis a kükkülei kath. tanítói egyesület — közgyűlése keretében — ennek a községnek érdemekben megöszült, derek kantortanítóját, Sándor Lajost.

Az ünnep szentmisével kezdődött, Veni Sancte-val és Te Deum-mal kapcsolatban. A plebánia templomból a tanítószög a kisebbik iskolaterembe vonult és ott megtartotta a közgyűlésnek tisztán pedagógiai jellegű első részét, amely után az Olvasókör kaszinóterembe vonultak át, ahol a helybeli és a vidéki intelligencia köréből is többen megjelentek. A jubileumt küldötséggel hívta meg a gyűlés színhelyére, a hol Szabó Minály dr. Kisküküllő-vm. neves tanfelügyelője üdvözölte magas szárnyalású beszéd kíséretében s elzött azon legfelsőbb kiüntetésre is, a melyben az ünnepelt a királyi Felső fogja részesíteni. Ezután a helybeli plebános, László N. köszöntötte a jubiláns tanítót, amely után Mártonffy Sándor, esperes emlékezett meg hivatalbeli elődjéről, Veress Lajos, volt kerületi főesperesről, mint igazi emberről s a tanítószögnek lelkes barátjáról. Felolvasásának második részében pedig méltatta Sándor Lajosnak feledhetetlen érdemeit, majd Sándor Imre, szentdemeteri tanító foglalta el a felolvasói széket s beszámolt a jubilánsnak egész életpályájával és működésével. A csinosan összeállított életrajzot meleg érdeklődéssel hallgatták végig, a mely után Sántha Károly, abafalvi tanító szavalt a Földes Zoltánnak ez alkalomra írt Ódáját. Az ügyes szavallást élénk tetzés jutalmazta. Megható volt az a kedves jelenet, a midőn egy iskolás leányka tolmácsolta társai halját és szeretetét a jubiláns iránt. Az őz ember könnyes szemekkel simogatta meg a leányka fürtös kis fejét s további szeretetről biztosította a hálás gyermekeket.

A gyűlés végzetével a tanítótestület és az ünnepelő közönség a kath. iskola helyiségébe vonult át, ahol pompás lakoma következett, melyet sikerült tósztok fűszereztek.

Az az emelkedett, kellemes hangulat, a mely a lakomán uralkodott, nagyban emelte annak tartalmi értékét és erkölcsi színvonalát. Azok az öletes, irodalmi nivón álló pohárköszöntők, szellemes megjegyzések, eszmecserek, a melyek összeségükben a finom modor izletes gyümölcsei voltak, bizonyos magaslatra emelték a tartalmas lakoma erkölcsi szintjét.

— **A gyulafehérvári Kath. Legényegyesület** szeptember hó 16-án a tagok nagy részvételével népes gyűlést tartott. Rass Károly elnök bevezetőjében rámutatott azon nagyon is számba veendő körülményre, hogy milyen nagy ellentétek, igazságtalan viszonyok és sokszor nem méltányos sztrájkok merülnek fel munkaadó és munkás közt ott, ahol a Kath. Legényegyesület a közöltük élő beke, megelégedés és kölcsönös megértés ápolására áldásosan közre nem működik. A gyulafehérvári egyesület is a keresztény humanitásnak a testvéries szeretetnek meger otthona; s ezért lehetetlen, hogy a kinek egyszer alkalmá nyílt látni azt a testvéries szeretetet, azt a kölcsönös megbecsülést, mely ott a tagok közt honol, hogy az be ne allana a gyulafehérvári Kath. Legényegyesület tagjai közé. Leikes tetszéssel fogadták az elnök öszinte és nyílt beszédét, s azután tanácskoztak azon megállapodásokon, melyek szerint az egyesület az egész even át működni fog. Ertll Vendel, áll. elemi isk. tanító, volt titkárnak, aki megrongált egészségi állapotára és nagy elfoglaltságára való hivatkozással megvált tisztétől, a multban kifejtett buzgó működéséért hálás köszönetüket nyilatkoztak és helyébe Király Gáspár főgimn. tanárt, aki eddig is nagy odaadással érdeklődött az egyesület ügyei iránt, tüntető lelkesedéssel választották meg titkárnak. Felolvasták Majláth erdélyi püspök uró excellenciájához fölterjesztett 1905. évi számadásokra adott fölmentvényt, amelyben az elbőknek és tisztársainak buzgó tevékenységükért főpásztori köszönetet nyilatkoztatja. Ezután megállapították az egyesületi munkarendjét. Tartanak majd rendes tanítást a magyar irodalomból, polgári ügyiratokból, könyvteléből és rajzból, vasárnap délutánonként hitoktatást, rendeznek néhány népszerű- és színelőadást. Rendezik immár tekintélyes könyvtárukat is. Ismételten hangoztatták, jó ideje volna már, hogy az egyesület magának, az egyházi hatóságok szives támogatásával megfelelően be rendezett házat emelhesse. Végül elhatározták, hogy minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órakor az apácák templomába testületileg megjeljenek és szentmisét hallgatnak. (kj.)

— **A hitvallásos tanítók öröme.** A községi és hitvallásos tanítók fizetésének kiegészítése tárgyában a vallás- és oktatásügyi miniszter helyett Molnár Viktor államtitkár köreletét intézett valamennyi közigazgatási bizottsághoz és valamennyi egyházi főhatósághoz. A rendelet hivatkozik arra, hogy a községi és hitvallásos felső nép- és polgári iskoláknál alkalmazott tanítók és tanítónők illetményeinek megállapítása tárgyában az 1868. évi XXXVIII. törvényeikk részükre még személyi pótleket is állapított meg. Így az állami és nem állami alkalmazottak illetményei között a különbözet mindinkább megnövekedett. Minthogy pedig a községi és hitvallásos felső nép- és polgári iskolai tanítók (tanítónők) a közművelődés és nemzeti nevelés érdekében a tanítás terén ugyanoly fontos feladat betöltésére hivatvák, mint az állami iskolák tanerei, ezért az állam módot akar nyújtani a fizetésekben mutatkozó aránytalanságoknak segélyezés útján, fokozatosan leendő kiegyenlítésére, azon esetre, ha igazolva van, hogy az iskolafentartó nem rendelkezik elegendő anyagi erővel az illetmények felemelésére s ha

ezen célra az állam segélyét kéri. Az 1906. évi állami költségvetésben e célra rendelkezésre álló fedezetre való tekintettel ezuttal a községi és hitvallásos felső nép- és polgári iskolai tanítók (tanítónők) fizetésének államsegéllyel leendő kiegészítését 1906. évi július hó 1-től számítva oly módon fogja megkezelni, hogy a kiegészítési bíró és rendszeresített állomáson állandó fizetéssel alkalmazott rendes tanítók (tanítónők) részére kezdő fizetéssel 2000 korona, az ugyanazon minőségben négy éven felül teljesített szolgálatok után 2200 korona, a segédtanítók (tanítónők) részére pedig kezdőfizetésül 1400 korona s ugyanazon minőségben négy éven felül eltöltött szolgálatok után 1600 korona évi fizetés biztosíthatassék. A rendelet ezután részletesen ismerteti a fizetések kiegészítésére vonatkozó eljárást.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Üdvös lelki olvasmány.* Melegen ajánljuk Szűz Mária virágos kertjének negyedik kiadását, melyet Graf Majláth Gusztáv Károly, erdélyi püspök a szeplőtlen Szűznek kívánt ajánlatni ezen hitágazat kihirdetésének 50-ik évfordulója emlékére. Ezen könyvben a bold. Szűz elete fonálán a ker. élet legfontosabb érvényei események számos megkapó történet kíséretében. Kiváló szolgálatot tehet ezen munka a lelki pásztoroknak és nevelőknek október és május havában. Katholikus intézetekben jutalomdíjnak igen beválk ezen népszerű olvasmány. A sok halás és elismerő nyilatkozat arra vall, hogy 6000 példány, mely eddig közkézre jutott, nagyon üdvös hatást gyakorolhatott. Ara ezen 300 oldalra terjedő és divatos vászonkötésű munkának csak egy korona. Ez ár előzetes beküldése után bérmentesen kapható Erdélyben Gyulafehérvárott: Soóthy Gyula papnövevényi lelkigazgatónál vagy Kalocsán (Pestregye): Schlick János Jéz. társ. áldozópapnál.

CSARNOK.

Püspökmegeyi zsinat.

(Folytatás.)

Felvetettét ezután a zsinaton a búcsuk, vagyis inkább a búcsúkra való járás kérdése, mégpedig amint az eredeti szöveg mondja, a búcsúknál olykor előfordulni szokott visszaélések elhárítása iránt.

A gyűlés némely tagjai (amint a Protocolum nagy óvatossággal jeleli a felszólalókat,) a búcsúmeneteket a visszaélések elhárítása tekintetéből megszüntetendőknek nyilvánították; mindazonáltal a gyűlés többsége, óhajításait a következőkben fejezte ki:

A búcsúk hasznos voltát a tridenti zsinat tanítása szerint elismervén (igen a szent búcsúkat — indulgentiáit; — de nem ám a falusi búcsúkat — festum tituli, — sem a búcsújárásokat, — peregrinationes,) hogy a búcsújárásokkal itt-ott összeforrott visszaélések elháríthatassanak, a lelkipásztorok igiteljenek a népet a búcsúk eredetéről, mivoltáról, céljáról, gyakorlati módjáról, a jól végzettnek üdvös, a rosszul végzettnek káros következményeiről meggyőzni. A búcsúmenetek általán ügy lennének rendezendők, hogy ünnepélyes búcsúmenetek a lelkipásztor kíséretében átjatszanak ének és könyörgés között csak úgy lennének megengedendők, hogy a lelkész otthon a népnek szent misét szolgáltatván, a

hívekkel csak oly távolságra eső búcsúhelyekre menjen, ahonnan együgyűen azon nap estéjére hűvel, oly ünnepélyes razzal, amint elment vala, vissza is térhet. S minthogy az ily búcsúmenetek természet-szerint bűnbánó, de nem időölt menetek, a búcsúhelyen minden lakomát tiltatván, kiki a hazulról hozott éleddel meglegedvén, mint a mértékletesség és józanság példánya, épült lélekkel térjen vissza. Hogy pedig ezt a célt annál biztosabban el lehessen érni, kivált olyan esetekre, mikor a lelkész más elkerülhetetlen kötelessége a plebánián visszatartja, úgy, hogy nem mehet a búcsújárókkal, a hívők közül kitünő, vallásos buzgalomú, erényes becsületességűről ismert, tekintélyes férfiak választandók avégre, hogy vezessék a búcsújárást, fenntartsák a rendet és fegyelmet, a rendetlenkedőket intsek s az engedetlenkedőket feljentsék.

Nemelyek a hetköznapokra eső templombúcsú napját vasárnapra kívánták áttenni, de a fenti rendelkezés azon premonitorius megszorítása alól, hogy csakis egy napi távolságra s csakis a lelkész vezetése alatt legyen szabad búcsút járn, nem kívánták kiterjeszteni a csiksomlyói pünkösdi búcsúra, mert arról azt mondják, hogy az a székely nemzetnek kitünően emlékeztető nemzeti ünnepe.

Könnnyű látni, hogy amint már fent utaltam is erre, három különböző dolog van itt egy kalap alá fogva. Csodálatos, hogy a szingazdag magyar nyelv, amelynek ugyanegy fogalom kifejezésére néha egész sereg szó áll rendelkezésére: három különböző fogalmat itt egyetlen szóval fejez ki.

Indulgentiá; Ablasz = búcsú.

Peregrinatio; Wallfahrt = búcsú.

Festum tituli; Kirchweich (fest) = búcsú.

Talán nem ártana, ha a magyar theologiai nyelv művelői kiterjesztenék a figyelmüket erre a visszas és értelemzavaró dologra s megpróbálnák, hogy ezt a három egymástól lényegesen különböző dolgot megfelelő és kifejező jó magyar szóval nevezzék el.

Lám a 48-as zsinatózók a falusi búcsúkon és búcsújárásokon elharapódzott visszaéléseket a teljes megszüntetés gyökeres szerével azért félték orvosolni, mert azt hitték, hogy elentébe juthatnának a tridenti zsinatnak a szent búcsúkról (indulgentiá) hozott dogmatikus határozatával. Pedig emiatt bizony hátra nem tehetettek volna, mert ez semmiké sem érinti az általuk tárgyalt búcsúkat, amikről már a tridenti zsinat előtt Kempis Tamás elég lapidárisan feljegyezte: Qui multum peregrinantur, raro salvificantur. S azt tartom, hogy a legtöbb moralista és tapasztalt lelkipásztor ma is aláírhatja ezt a szentenciát.

Ami már most az egyházak búcsúnappját (festum tituli) illeti, erre nézve már említettem, hogy legjobb volna, ha ilyenkor népmiszió tartásával, vagy másképp úgy elfoglalnák a népet, hogy a szokásos eszem-izsomra minél kevesebb idő jusson. Természetes, hogy a parochián is minél rövidebb ideig tartson az a bizonyos enceniális izletes ebéd. Erről az ismertetés alatt álló 48-as zsinat elég világosan és érthetően nyilatkozik. Minden lehető módon oda kell törekedni, hogy a nép letegyen arról a perverz felfogásról, hogy a búcsú napját mindig egy baromi gyomorrontás és egy sárga földig való szőrnü ivás, meg a rákövetkező másnap állapot teszi nevezetessé. Pedig hát sajnos, ez így van nemcsak minálunk, ahol az a jelszó: extra Hungariam non est vita... hanem a vallásos németeknél is. A bajorok híres élelappja, a „Fligende Blätter” képesen és képtelenül minden évfolyamában produkál egy egész

tucat javaaneddotát a Kirchtag vagy Kirchweih alkalmából szokásos becsudalkozás témájáról.

Van aztán a nagy evés-ivásnak természetesen más következménye is. A talián, ha jólakott, rakétát ereget, amitől néha elég a fél-falu; a német, a nehéz vagyiból égetett sörös kriglivel egymás fejét veri be; a magyar, az biaskára kap, s bizony csak a mult évben szidta Tóth Béla az ő bölcseségei magazinumban, az Esti Levelekben a zsandárok hivatalosan buta raszejárását, mellett közéjük löttek a bucsún nagy biaskázásba keveredett parasztelegyeknek valahol Győrmegeyben.

Világos, hogy az ilyen búcsút nem a jánlja a tridenti zsinat, mert az, erkölcs, egészség és élettróntó bűnös alkalom, amit ha nem lehet jora fordítani, sokkal helyesebb teljesen megszüntetni. Csakhogy ez utóbbi, a nép ősi szokásaihoz való ragaszkodása mellett szinte lehetetlen. Dunántúl ismertem egy igen jóvaló plebánost, aki, mert hívei a búcsú napján mindig verekedtek, ismételt és nyomatékos intés, kérés és a búcsú megszüntetésével való fenyegetésének hiábavalósága után, tényleg beszüntette azt. Ebből akkora ellenségeskedés támadt, s a falubeliek a megyés püspököt annyira zaklatták, hogy ez végre nagy szorultságában a beiktatott plebánost, aki resignálni nem akart, erőszakkal távolította el, amiből egy híres kánoni pör is kerekedett s azzal végződött, hogy az illető plebános összes káranak megterítésére elmarasztalta a püspököt magának Simor János bíboros-primásnak elnöklete alatt tartott ülésen az esztergomi primási főszentszék.

A mi érsektartományi zsinatunk (1863), szintén nem mert a radikális eltörlés eszközehez nyulni, hanem a többi között hozott egy praktikus határozatot (Cap. XIV.), melyet jó lesz, ha nálunk is nyomatékosan követésre ajánljuk a megyei zsinat. A kalocsai határozatnak az a tartalma, hogy ha valamely plebániában közleg a búcsú napja, az ezt közvetlenül megelőző vasárnapon a prédikáció tárgya vagy a keresztényi oktatás mindig és föltétlenül a szent búcsú (indulgentiá) értelmezése; a templom búcsúünnepének magyarázata, a bűnbánat szentségének ajánlása, az Oltárszentség vételére való felhívás és a visszaélésektől való tartózkodásra való beható lelkipásztori intelem legyen. De nemcsak abban a plebániában tartassék az előző vasárnapon ilyen tartalmú intelem, hanem mindazon szomszédos plebániákban is, amelyekből a nép el szokott járn az illető búcsúra.

Ilyen közvetlenül megelőző intelem praeventív hatása mindenestre valószínűbb, mint hogyha más alkalommal tartódik effele magyarázat, melyet-aztán legfölbbe a búcsú napjáig amúgy is elfelejtnek.

Ami pedig maguknak a búcsújárás-meneteknek (processio peregrinatoria) vezetését illeti, ezekre nézve az 1863. évi kalocsai érsektartományi zsinat is úgy határozott, mint a mi 1848-beli kolozsvári gyűlésünk, hogy t. i. azokat mindig a pap vezesse s csak ha ő nem mozdulhat a plebániából, akkor vezesse valamely megbízható laikus. Am, ez a megbízhatóság föltöbbször problematikus dolog s én a mellett volnék, hogy ezt a concessiót meg kell szüntetni. Az ilyen vezetők rendszeren előnének is és egyik-másik szeret is, tud is extemporizálni, mely passziójuk sokszor esüffá tesz minden épület.

Ebből a hazai speciálisból több klasszikus humorú esetet tudok hiteles közlésből s éppen azért tartom azt a véleményt, hogyha maga a lelkész nem vezetheti és ellenőrizheti mindvégig ezen búcsúmenetet szent komolyságát, inkább ejtse el egyes alkalmakkor.

De a lelki tökéletesedés és a bensőséges hitélet emelése tekintetéből nagyon is nyomatékosan hangoztatni és sürgetni kellene egy újabb püspökmegyei zsinaton azt, amit az 1863. évi kalocsai érsektartományi zsinat a XIV. fejezetben oly szép indoklással ajánl, hogy t. i. a papság minél többször, minél világosabban, érthetően és meggyőzően fejtegesse a hívek előtt a szent bücsuk (indulgentiæ) áldásait és a nagy lelki jótéteményeket, amik az Anyaszentegyház eme kincséből meríthetők. Buzdítsa a hívő népet, hogy minél gyakrabban és minél öntudatosabban használja fel ezt a sokféle kép értekesíthető jótéteményt.

(Folyt. köv.)

A szerkesztő üzenetei.

Kerelőszentpál. A tudósítás névalírás nélkül érkezett, mindazonáltal az ügy érdekében kivételesen közöltük, de az említett okból minden személyes vonatkozást mellőztük.

Pusmogó . . . Jóízűnek ígérkezik, de várjuk a folytatást illetőleg a befejezést.

P á l y á z a t .

— A magyarigeni róm. kath. kántortartatói állásra pályázat hirdették.

Jövedelem: 1) 750 korona készpénz havi előleges részletekben a püspöki uradalmi pénztárból. 2) 100 korona segély. 3) 25 korona 20 fillér a veszprémi-féle alaphól. 4) 2 öl tűzifa melyből az iskola is fűtendő. 5) stola mint egy 30—40 korona. 6) csaknem 2 hold gyümölcsös és veteményes kert. 7) jó lakás. 8) jogosultságnak 100 korona ötödéves pótlék.

Pályázni óhajtok kellően felszerelt folyamódványukat püspök úr ö nagyméltóságának címezve alattirt plébánia hivatalhoz mihamarább küldjék be.

Magyarigen, 1906. szept. 21-én.

Sántha János.
plébános.

Hirdetések

jutányos árban

felvétetnek

e lap kiadóhivatalában.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlakkok sajátja — elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték földi be a padlót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új

pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely esupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem fődí el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr. vagy 9 1/2 marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapalló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója

== FÖRAKTÁR: ==

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben GYULAFEHÉRVÁRT.

== FÖRAKTÁR: ==

== FÖRAKTÁR: ==

→ Gsinos →

képes levelezőlapok

kaphatók

Papp György könyvnyomdájában.

Főpásztori körlevelek és másnemű könyvek,
avagy diszművek bekötését olcsó árban elvállalja, jól és gyorsan eszközli

PAPP GYÖRGY könyvkötészet
G y u l a f e h é r v á r t .

A bekötésre szánt körlevelek jól csomagolva a legtávolabbi helyről is be-
küldhetők, a pontos összeállításért a vállalat felelősséget vállal.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal		„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel

a kiadóhivatal.